

VS ♀

SOLIDARITET

8. marts 1985

VENSTRESOCIALISTERNE

(Foto: 2.maj)

8. marts – kvindernes kampdag

For 74' sindstøvende gang fejres 8. marts som kvindernes internationale kampdag.

Gennem alle disse år har kvinder på denne dag demonstreret for forbedringer af kvindernes levevilkår.

I tidens løb er der blevet rejst krav som:

- nedsættelse af arbejdstiden.
- oprettelse af folkekøkkener og folkevaskerier.
- stemmeret.
- ligheden mellem kvinder og mænd.
- fri abort.

Krav, der alle sigter på at lette kvinders dobbeltarbejde, og give hende mulighed for økonomisk og personlig selvstændighed.

8. marts 1985 vil der også blive rejst kvindekrav. Men her i landet vil der ikke blive tale om store en-

hedsarrangementer; dertil er uenigheden mellem fagbevægelse, kvindebevægelse og de politiske partier imellem for stor.

8. marts bliver nok heller ikke den store begivenhed i medierne – på trods af de vigtige spørgsmål, der bliver rejst på denne dag; f.eks. om arbejdsløsheden og anvendelse af ny teknologi.

Men en mediebegivenhed var det, da den engelske rugemor fru Cotten kysede det nyfødte barn til farvel. Fru Cotten forklarede senere til fjernsynet, at hun havde valgt at blive rugemor, fordi hun som sådan kunne tjene nogle penge uden at skulle forlade hjemmet og derved forsømme børn og mand, og fordi der her var noget, hun vidste, hun var virkelig god til.

Ja, det er krisetid i England – man bliver jo ikke ru-

gemor, hvis alternativet er et bare nogenlunde vel-lønnet, og måske ligefrem interessant arbejde.

Også i Danmark ses tendens til, at kvinderne presses ud af arbejdsmarkedet, eller måske snarere ud i arbejdsmarkedets periferi, det værende som deltidsarbejdere, lesarbejdere, dagplejemødre, rugemødre, prostituerede eller ved fremtidens hjemmearbejde; lavtlønnet, anstrengende og sundhedsfarligt arbejde ved skærmerminaler.

8. marts og resten af årets dage må vi være aktive på vores arbejdspladser, fagforeninger og andre steder, for at vi og vore døtre får mange andre muligheder.

Kvindesag - en fælles sag

Det er på høje tid, at der kommer gang i kvindokampen på arbejdspladserne. De mest grundlæggende ting, når det drejer sig om kvindefrigørelse, er nemlig ved at blive undermineret: kvinders mulighed for at forsørge sig selv ved lønarbejde eller understøttelse er snart forsvundet. På rekordtid er det lykkedes for den borgerlige regering at adelægge det, som kvinder har kæmpet for i over 100 år.

Den alvorligste trussel for kvinder er arbejdsløsheden. Der er ingen udsigter til, at beskæftigelsesituationen for kvinder vil blive bedre, fordi kvinderne er lige præcis der, hvor arbejdspladserne forsvinder på grund af nedskæringer og indførelse af ny teknologi. Med dagpengeforliget har regeringen sørgt for, at det ikke blot blir økonomisk og menneskeligt ubehageligt at være arbejdsløse. Det blir umuligt at forsørge sig selv - og helt umuligt at forsørge sig selv og sine børn. "Find dig en rig mand" blir det bedste råd at give en arbejdsløs kvinde. Over 70% af de mennesker, der umiddelbart rammes af de nye dagpengeregler, er kvinder.

Nedskæringerne i den offentlige sektor rammer kvinder hårdere end mænd. Meget af det arbejde, der udføres i den offentlige sektor, er jo arbejde, der før har været ulønnet kvindearbejde. Når de sociale serviceydelser forringes, sker der to ting: de ansatte fyres, og mange af dem er kvinder, men arbejdet skal udføres alligevel. Og hvem mon det blir, der skal passe børnene, tage sig af de gamle i familien, hjælpe naboen med at købe ind? Ja, det blir kvinderne, der skal tilbage i rollen som den altopfordrende husmor, der kærligt og uegennyttigt klarer alle andres behov - og zlemmer sine egne.

Regeringen kalder nedskæringerne for modernisering og decentralisering. Vi skal fjerne alt det statslige formynderi og bureaukrati, siger de. Folk skal have lov til at vælge, hvor de vil have passet deres børn, hvordan der skal undervises i skolerne, kvinderne skal have lov til at føde hjemme osv., osv. Det lyder besnærende, men det er fup og fiduser. De offentlige ydelser, som vi selv har betalt over skatten, blir forringet. Og vi får ikke noget andet i stedet. Kun hvis vi kan betale for det. Regeringens moderniseringspolitik vil medføre, at offentlige institutioner blir udsultet økonomisk, så man blir tvunget til at vælge private løsninger: børnehaver, skoler, hospitaler, alt kan privatiseres. "Sig mig hvor du går i børnehaven, og jeg skal sige dig, hvormegit din far og mor tjener."

Svaret på den splittelsespolitik, der føres, er at stå sammen om den gamle sandhed, at vores liv ikke er en privat sag. Som kvinder og som lønarbejdere har vi brug for hinanden. Vi har brug for vores organisationer. Vi har brug for kollektive løsninger på vores fælles problemer. Vi skal slås for en fagbevægelse, der tager kvinders arbejdsløshed og forældres problemer alvorligt.

Foto: 2. maj.

kvindekrav til overenskomsten

KORTERE DAGLIG ARBEJDSSTID
- 35 timer med fuld løn og personalekompensation
- gradvis afskaffelse af deltidsarbejdet
AFSKAFFELSE AF KARENSDAGEN
BETALT FRIHED TIL UDDANNELSE
FJERNELSE AF DAGPENGEFORLIGET
- dyrtids- og takstregulering af understøttelsen
- fuld supplerende understøttelse
FULD LØN UNDER BARSJORSLOV
RET TIL AT BLIVE HJEMME VED BØRNS SYG-
DOM - MED FULD LØN
BEDRE OG GRATIS DAGINSTITUTIONER TIL
ALLE
FORTRINSRET FOR KVINDER TIL UDDANNEL-
SE OG ARBEJDE

Hvad fik du ud af overenskomsten i 85???

Hvilke krav er vigtigst inden for dit fag?

Bliv aktiv i ligestillingsarbejdet i din fagforening - opret ligestillingsudvalg, så kvindekrav bliver rejst og bliver taget alvorligt!

Folkeskolen en arbejdsplads

Lærerne udsættes for et hårdere og hårdere arbejdspress, og ansættelsesforholdene bliver dårligere for stadig flere.

Arbejdsloshednen er stigende blandt lærere, og her er kvinderne de mest udsatte.

En tjenstemandsstilling er i dag uopnåelig. Arbejdspresset bliver stadig større, og mange kvinder med børn tvinges på nedsat tid.

Vi har talt med Tine, som er tjenstemanden i en omegnskommune sydvest for København og mor til en datter på 3 år - samt Hanne, der for tiden er ansat i et vikariat i en anden kommune.

Hvad mener du, er det vigtigste kamp for ved denne overenskomst?

Tine: Det er klart, at det, der først falder i øjnene, er kravet om nedsat arbejdstid. Jeg synes, det er vigtigt at holde fast på, at vi skal ned på en 35-timers arbejdsuge - selvfølgelig med fuld lønkompenstation. Det vil give flere arbejdspladser og samtidig give mere tid til en selv og ens børn.

Det med bedre løn er selvfølgelig også vigtigt - men for mig har det været vanskeligt at være lærer og klare alle de funktioner, der nu kræves, og så samtidig klare hjemmefronten. Og det på trods af, at vi har været 2 om det.

Et andet krav, som er vigtigt, er løn i hele barselsperioden. Det bliver spændende at se, hvor mange der overhovedet har råd til den fulde barselsorlov, som det er nu. Man kan i hvert tilfælde godt forestille sig, at det bliver kvinderne som kommer til at tage den - og med det generelt er kvinderne, som har det lavest lønede arbejde.

Nedsat arbejdstid

Du har selv valgt at gå på nedsat tid og dermed gå væsentligt ned i løn. Hvad er grunden til du har valgt det? Står det ikke i mod-

setning til, at du mener, det er vigtigt at kæmpe for 35 timers uge?

Tine: Når man har et barn, stiller der sig så mange nye arbejdsopgaver - man skal stå op om natten, aflevere barnet i daginstitution osv. - så for mig har det været nødvendigt at søge om nedsat tid. Hvis jeg havde haft bolig, vuggestue og arbejde i nærheden af hinanden, havde jeg nok heller ikke været tvunget til det.

Det har selvfølgelig belastet vores økonomi, men det har også gjort, at jeg kan være menneske stavgævek, samtidig med jeg kan være rimelig veloplagt, når jeg er sammen med mit barn, og at jeg har mulighed for at engagere mig i ting uden for hjemmet, f.eks. fagligt arbejde.

Kravet om 35 timers uge er stadig det vigtigste, fordi min lønning er ikke økonomisk mulig for alle, f.eks. ikke for en enlig mor.

Ligestillingsudvalg

Hvilke krav mener du ellers, at Danmarks Lærerforening skal arbejde på, for at tilgodese de kvindelige læreres særlige vilkår?

Tine: Det har undret mig, at de ikke har taget flere politiske initiativer

mod kønsjens. Det må jo siges at være en af de største forringelser, vi har haft de sidste år.

Det er meget godt, at man har fri på barnets første sygedag, men da børn sjældent er syge en dag, er det ikke nok.

Jeg har hørt, at der nogle steder i landet er lavet ligestillingsudvalg under lærerforening. Jeg synes, det lyder spændende at forsøge at diskutere de kvindelige læreres specielle forhold og problemer - for det kunne være, at man kunne få nogle gode ideer. F.eks. til, hvordan man kan etablere børnepasning, i f.m. fagligt arbejde, så flere kunne deltage.

Når man ser på lærernes arbejdsvilkår, så ser man jo også, at de er utroligt forskellige. Det er meget ofte de kvindelige lærere, der har de små klasser, og det er utroligt krævende, det er en fysisk belastning, som typisk er den samme ekstra belastning kvinderne har i hjemmet. Det er som regel også kvinderne, der har klasseledere, og hvad det indebærer af ekstra ansvar.

Hanne, hvordan har din situation været, efter du blev færdig som lærer?

Hanne: Jeg blev færdig

som lærer i januar 1983 og havde nok en forventning om, at der på et tidspunkt ville dukke et eller andet job op. Jeg nød faktisk de første par måneder som arbejdsløs.

Men som tiden gik, blev jeg mere og mere frustreret over at være arbejdsløs. Jo længere tid der gik, jo mere bange blev jeg for at blive de kvalificeret. Jeg blev bange for at blive overhalet af de nyuddannede lærere, da jeg stadig var arbejdsløs efter 1/2 år.

Efter 7 mdr. fik jeg et barselsvikariat. Senere fik jeg endnu et og er nu igang med mit 3. vikariat på den 3. skole i den 3. kommune.

Mændene klarer sig bedst

Har du indtryk af, hvordan arbejdsloshednen fordeler sig mellem mænd og kvinder?

Hanne: Jeg er medlem af Danmarks Lærerforening, og her fik vi for ca. et år siden oprettet en afdeling for arbejdsløse og vikarier.

Ved en undersøgelse af de arbejdsløses situation i København har vi fundet ud af, at 2/3 af de arbejdsløse er kvinder. Værst er det glet ud over de kvinder, der er uddannet i 83 eller senere.

Hvis jeg ser på mine klassekammerater fra seminaret, er det tydeligt, at mændene har klarst sig langt bedre end kvinderne. Af en klasse på 11 kvinder og 11 mænd er der 7 kvinder uden fast job, mens der kun er 1 mand.

Hvordan ser du på dine fremtidsmuligheder?

Hanne: Det er dystre perspektiver. Vi er blevet opdraget til at skulle klare os selv økonomisk. Så det er svært at forestille sig, at man måske aldrig får fast arbejde. Samtidig er der mange af os, der har haft drømmen om at få et barn efter endt uddannelse, men økonomisk er der ikke store muligheder for det. Og tanken om at blive hjemmegående mor virker meget afskrækkende på de fleste af os.

Det er også svært at skabe sig en rimelig tilværelse som arbejdsløs, idet man bliver kostet ud som cykelvikar. Der har været eksempler på, at lærere er blevet sendt ud og vikarieret på 3 skoler på samme dag. Det er uen-

neskeligt. Når man kommer ud på skolerne, oplever man, at de øvrige lærere ikke har overskud til at tage sig ordentligt af de løse vikarier, der måske kun er på skolen en dag.

Flere i arbejde

Hvad mener du, er det vigtigste at kæmpe for ved denne overenskomst?

Hanne: Jeg mener, at hovedkravet er 35 timers kravet. Det er jo helt grotesk, at stadig flere lærere føler sig stressede over de voksende arbejdsbyrder i folkeskolen, mens andre føler sig pressede af at være arbejdsløse. Endnu mere grotesk bliver det, når man ved, at det faktisk ikke ville være ret meget dyrere at ansætte flere lærere i folkeskolen. Flere lærere vil også give mere tid til den enkelte elev og mere tid til forældrernes arbejde.

Hvad mener du ellers, at Danmarks Lærerforening kunne gøre for de løse ansatte?

Hanne: I første omgang kunne man arbejde på at få en fast ordning, der sikrer, at vikariatarbejdet bliver delt mellem alle lærere, således at ingen udelukkes og lærer vikarier. På længere sigt mener jeg selvfølgelig, at alle lærere burde være ansat uden om vikariat, men her og nu må Danmarks Lærerforening arbejde på en overenskomstansættelse af alle dem, der ikke er tjenstemænd.

Arbejdsløse kvinder straffes økonomisk

160.000 kvinder er arbejdsløse, og alle prognoser peger på, at kvindearbejdsløsheden vokser kraftigt i de kommende år – kvindernes andel af de arbejdsløse er allerede over 50% (omregnet til fuldtidsledige!). Samtidig er antallet af langtidsarbejdsløse kvinder kraftigt stigende.

Regeringens svar på denne uhyggelige udvikling er at ramme kvinderne endnu engang – ramme dem økonomisk ved nedsættelse af understøttelsen til under et eksistensminimum og dermed gøre dem afhængige af bistandshjælp.

Lovgivningen betyder, at hvis du har været arbejdsløs ca. 5 år, nedsættes din understøttelse til 70% (dvs. ca. 73.000 kr. pr. år – for deltidsforsikrede er beløbet $\frac{2}{3}$). Efter endnu eet års arbejdsløshed nedsættes understøttelsen til 55% (ca. 57.000 kr. pr. år – for deltidsforsikrede $\frac{2}{3}$ af dette).

I lovforslaget regner man med offentlige nettobesparelser på 65 mill. i 1985, 380 mill. i 1986 og 1.150 mill. i 1987.

Kan uddannelse løse arbejdsløse arbejdsloshedsproblemet?

Med den kraftigt stigende arbejdsløshed vi har haft siden 70'erne og med den accelererende kvindearbejdsløshed de seneste år, er der ingenting, der peger i retning af, at omskoling / undervisning alene kan afskaffe arbejdsløsheden. De offentlige nedskæringer, som er en fast ingrediens i regeringens politik, betyder nedlæggelser af arbejdspladser – i stort antal kvindearbejdspladser.

Indførelsen af ny teknologi sker for at rationalisere og effektivisere produktionen og betyder derfor også færre arbejdspladser – kvinderne indenfor HK og Kvindeligt Arbejderforbund har allerede mærket en markant stigning i arbejdsløsheden.

Arbejdsløsheden er ikke et 'paradoks' problem og kan ikke afskaffes ved at omplacere arbejdskraften. Der skal helt andre ting til: vigtigst en nedsættelse af arbejdstiden og betalt frihed til uddannelse – i sidste ende bliver det et opgør med den kønsbestemte arbejdsdeling og den kapitalistiske produktionsmåde.

Lov om ændring af arbejdstilbud betyder, at man som arbejdsløs har ret til uddannelse af 1½ års varighed efter første

jobtilbud er afsluttet. Det princip, at man kan uddanne sig, samtidig med man modtager dagpenge, har vi i VS altid slået til lyd for. Det burde være en ret allerede efter få måneders arbejdsløshed.

Problemet med uddannelses tilbuddet i regeringens lov er dels, at det ligger så sent i arbejdsløshedsforløbet, og dels at der ikke eksisterer egnede uddannelser i forhold til den sammensætning (erfaring og uddannelsesbaggrund) de langtidsarbejdsløse har.

Ca. 20.000 vil i 1985 blive berørt af den nye ordning om uddannelses tilbud til langtidsledige. Kvinderne udgør omkring 70% af disse. SiD's opgørelse viser, at mere end 75% af gengangerne hører til den ufaglærte gruppe. I Kvindeligt Arbejderforbund bliver 5.000 kvinder berørt af ændringen af arbejdstilbuddet alene i 85, og for de ufaglærte kvinder i KAD gælder det generelt, at 73% kun har 7 års skolegang bag sig.

Dagpengeforliget er utilsløret klassepolitik

Ufaglærte langtidsledige (som er den største gruppe) skal altså på 1½ år dels supplere deres almene skoleuddannelse og dels nå at gennemføre en kompetencegivende uddannelse for at undgå at ryge ned på først 70% derefter 55% af max. understøttelse. Det er umuligt! Det er lidt mere sandsynligt, at fagligt uddannede eller arbejdsløse med en videregående uddannelse i løbet af 18 måneders uddannelse kan nå at gennemføre en kompetencegivende efteruddannelse, der bringer dem op på dimittendsatsen (79% af max. satsen) med mulighed for at starte forfra på en arbejdsløshedsperiode på op til ca. 5 år.

Den socialt betingede uddannelsesforskel, og den forskel der er generelt mellem kvinders og mænds uddannelseslængde, forstærkes altså betydeligt, samtidig med at kortere uddannelsesbaggrund giver færre chancer for at undgå 'sultesatsen'.

Det er ingen hemmelighed, at uddannelses tilbuddet blot er en 'forsøende' del af en lov, der først og fremmest er lavet for at spare offentlige udgifter – altså ta' fra de arbejdsløse og gi' til fri forvaltning af en borgerlig regering.

Et angreb på fagbevægelsens fundament

Tusindvis af arbejdsløse vil få så ringe vilkår, at de vil være tvunget til at underbyde gældende overenskomster for at overleve. Desuden vil faggrænserne blive nedbrudt gennem skærpelsen af rådighedsbegrebet. De langtidsledige har ikke længere krav på et 'passende' arbejde i forhold til deres uddannelse / faglige baggrund, men kan anvises alt arbejde de fysisk kan bestride, såkaldt 'rimeligt' arbejde.

Langtidsarbejdsløse vil blive kastet rundt mellem forskellige A-kasser, og med stigningen af medlemskontingentet som følge af flere arbejdsløse, kan man frygte en øget splittelse mellem fagforeningerne, og mellem de arbejdende og arbejdsløse. Langtidsarbejdsløse kan blive tvunget af økonomien til at spare fagforeningskontingentet.

Det må ikke lykkes at gennemføre dagpengeforliget i praksis – ikke mindst kvinderne må vise vilje og styrke til at bekæmpe det asociale forlig, der er med til at forhindre kvindernes tilknytning til arbejdsmarkedet.

Væk med dagpengeforliget

Konkurrencedygtig børnepasning

Under slagord som "at nu skal forældrene igen til at bestemme over deres børns liv", har regeringen fået gennemført en nedskæringspolitik på daginstitutionsområdet, der betyder, at forældre skal betale mere for en dårligere daginstitutionsskoleplads.

Det er regeringens politik, at en del offentlige aktiviteter skal overlades til det private initiativ, og at den offentlige sektor i højere grad skal fungere efter de

samme driftøkonomiske principper, som gælder i den private sektor. Børnepasningsområdet er et af de steder, hvor denne politik kan få sine værste konsekvenser. Fremover skal de offentlige daginstitutioner kun være et ud af en række tilbud, hvor de øvrige kan være forskellige private pasningsordninger eller tilskud til ung pige i huset. Og de offentlige institutioners priser skal være så høje, at de ikke udkonkurrerer de private.

Nedskæringer

Der er i de senere år gennemført kraftige nedskæringer på daginstitutionsområdet. Hvordan nedskæringerne er blevet gennemført, varierer fra kom-

mune til kommune. I nogle kommuner, som f.eks. Albertslund, har man nedlagt hele institutioner. Andre steder - f.eks. i Valensbæk og Grenå - har man skåret ca. 1 stilling væk på samtlige institutioner.

Andre kommuner har valgt at lave merindskrivning (dvs. 2-3 børn mere i børnegruppen uden flere voksne, eller mere plads til børnene). Dette er f.eks. sket i Roskilde.

Nogle kommuner, bl.a. København og Roskilde, har skåret støtpeleddagordningen ned.

Andre steder er det viker, koloni- og madbudget, der er skåret ned.

Kort sagt: forældre skal betale mere for en dårligere daginstitution.

Decentralisering af nedskæringerne
Decentralisering, brugerstyring og selvforvaltning er nogle af kodeordene i regeringens moderniseringsprogram.

Ved en ny forsøgsparagraf i bistandsloven (§ 138B) vil man f.eks. i Viborg forsøge at give den enkelte institution mulighed for selvforvaltning ved, at kommunen yder et bestemt bloktilskud til den enkelte institution, hvor forældrene får yderst frie rammer til at forvalte dette tilskud. Den eneste begrænsning består i, at

forældrene selv skal betale den fulde udgift ved en eventuel standardforhøjelse. Omvendt kan forældre beslutte at nedlægge pædagogstillinger og i stedet udfylde dem med frivillig forældrearbejdskraft - og så skal forældrene selv have hele den økonomiske gevinst.

Men denne selvforvaltning er i realiteten et illusionnummer, da den reelle beslutning om fastsættelse af serviceniveauet ligger i kommunen, som fastsætter størrelsen af bloktilskuddet. Men til gengæld gøres forældrene medansvarlige for, hvordan eventuelle nye nedskæringer skal gennemføres.

De offentlige daginstitutioner skal bevares og forbedres

Kun de mest velhavende børnefamilier har råd til ordninger, som bare med nogenlunde overbevisning kan kaldes et godt alternativ til de offentlige daginstitutioner. For mange kvinder har de offentlige daginstitutioner været forudsætningen for, at de kunne gå på arbejde og være trygge ved, hvordan deres børn blev passet dagen igennem. Og det er i dag et af de vigtigste kvindeforældrekrav, at de offentlige daginstitutioner bevares som steder, hvor børn kan trives og udvikle sig.

Privatisering af de offentligt ansattes løn- og arbejdsforhold

$\frac{2}{3}$ af de offentligt ansatte er kvinder.

Med regeringens moderniseringsplan for den offentlige sektor er der lagt op til ændringer i de offentlige ansattes løn- og arbejdsforhold, som vil betyde forringelser ikke mindst for kvinderne.

Moderniseringsprogrammets indhold

Der skal ryddes op i de ineffektive og støvede offentlige kontorer. Midlerne, der skal i brug, er: decentralisering af ansvaret, forbedring af det offentlige service overfor borgere og virksomheder, øget anvendelse af den nye teknologi samt ansættelse af en ny dynamisk cheftype - gerne folk fra det private, som ved hvordan en forretning skal køres effektivt.

Dette var regeringens budskab, da man i november 83 fremlagde moderniseringsprogrammet i folketinget. Decentralisering og bedre service har jo en positiv klang i de flestes ører, men det er ikke kommet så klart frem, at der i moderniseringsprogrammet sandelig også lægges op til en "modernisering" af de offentligt ansattes løn- og arbejdsforhold.

Finansministeriets overenskomstforberedelser

Allerede i begyndelsen af 84 opfordrede man fra finansministeriet alle ministerier og styrelser til at komme med forslag til ændringer i specielle løn- og ansættelsesvilkår. I den udsendte skrivelse blev det understreget, at der med udgangspunkt i regeringens moderniseringsprogram blev forventet:

- forslag som er nødvendige eller egnede til at lette ændringer i personalegruppens sammensætning eller i de enkelte faggruppers arbejdsområde.
- forslag der er egnede til at gennemføre en øget løndifferentiering, herunder forslag til anvendelse af produktionsfremmende lønsystemer, og forslag til afkorting af lange anciennitetsbestemte lønforløb,

med henblik på indførelse af en mere funktions- og kvalifikationsbestemt løndifferentiering. Kort sagt gør finansministeriet det klart, at der skal arbejdes for at få en fleksibel medarbejderstab med en individuel aflønningsform.

Samtidig med, at man ønsker at gøre øget brug af fedterøvstillæg, beslutter man, at den samlede lønsum for de statsansatte ikke må stige - så der er andre, der skal betale, for at nogle få kan få mere.

Socialdemokratiet og fagbevægelsen

Men hvad har fagbevægelsen og Socialdemokratiet gjort for at hindre gennemførelsen af en så usolidarisk og splittende arbejds giverpolitik?

Desværre ikke ret meget, siden at FTF i november 84 afholdt en stor konference om emnet. En konference hvorfra man tog afstand fra dele af moderniseringsprogrammet bl.a. en øget anvendelse af personlige tillæg. Og socialdemokratiet har faktisk i folketinget, f.eks. ved at stemme for budgetreformen (det er den, der giver mulighed for at jonglere rundt med kontierne; f.eks. at bruge en del af lønsummen til indkøb af ny teknologi), været med til at sikre moderniseringsprogrammets lovmæssige grundlag.

Lokale initiativer

Men lokalt er der mennesker, der arbejder for at modvirke de værste følger af moderniseringsprogrammet. Nogle af de krav, der rejses af de faglige organisationer lokalt, er:

- at der ikke sker afskedigelser.
- at der ikke indføres individuel løntildeling.

- at der ikke sker ansættelse af mellemledere.
- at der iværksættes efteruddannelse af alle - og ikke kun af cheferne.

Moderniseringsprogrammet øger vigtigheden af det lokale faglige arbejde. der skal arbejdes lokalt for at undgå splittelse imellem faggrupperne, f.eks. om hvem der skal varetage de arbejdsfunktioner, der opstår, når den nye teknologi tages i anvendelse. Og aktivitet nytter - på Københavns Universitet fik en bred aktivitet stoppet privatiseringen af rengøringen, og i Statsanstalten for Livsforsikring blev forslag om præstationsløn taget af bordet efter en kort strejke.

Farvel ligeløn

Der er grund til at tro, at den største modvilje mod moderniseringsplanen findes hos kvinder. Alle statistikker fra områder, hvor lønnen er individuel, viser meget store lønforskelle mellem mænd og kvinder. Den ligeløn, man delvis har opnået indenfor staten, er med moderniseringsprogrammet i fare for at forsvinde igen. Men kvinderne er også de mest fyringstruede. De har tit kortere anciennitet, og blandt akademikerne sidder mange kvinder i vikarstillinger. Inden for bl.a. HK-området og hospitalerne sidder mange kvinder, der kan bortrationaliseres af ny teknologi. Tillige er størsteparten af kvinder overenskomstansatte og dermed umiddelbart lettere at fyre.

Men kvinder har også ofte vist, at de prioriterer arbejdsmiljø og samarbejde fremfor indbyrdes konkurrence. Og hvilken kvinde vil ikke foretrække at lave et stykke meningsfyldt arbejde frem for at deltage i et kanindræberkursus.

35-timers arbejdsuge er også et kvindekraft!

Ny teknologi

- nyt kvindeproblem

Ny teknologi skaber nye jobs. Det siger arbejdsgiverne, regeringen og formanden for de faglærte metalarbejdere. Ny teknologi øger arbejdsløsheden kolossalt. Det ved de uflagerte. Specielt kvinderne. HK'erne ved det også.

Schluter, Georg Poulsen og Benned Hansen taler om det faglærte arbejde inden for jern & metal, om reparations- og vedligeholdelsesarbejde i forbindelse med computerstyret produktion, om højt kvalificeret programmeringsarbejde. Kort sagt: de taler om den del af arbejdsmarkedet, der er totalt domineret af mænd.

De tre hærers tro på den teknologiske fremtid kom-

mer ikke til at holde stik. Specielt ikke for kvinderne vedkommene. Teknologien blir indført på et stærkt konsopdelt arbejdsmarked. Mange af kvinderne, der er ansat på kontor- og butiksområdet og som uflagerte industriarbejdere, har allerede mærket følgerne af indførelse af ny teknologi. Kvindernes arbejdspladser er truet: kontorarbejdet blir industrialiseret, industri-

arbejdet blir automatiseret.

Kontor uden sekretærer?

Den moderne direktørs drøm er kontor uden sekretærer, hvor hver sagsbehandler har sin egen personlige computer, der kan afløse sekretæren. Herhjemme er denne udvikling stadig kun tanke-spind. Sekretærerne og skrivestuerne er der end-

nu. Men arbejdsopgaverne skifter karakter. Hvor kontorarbejderen før havde brug for overblik over kontorets arbejdsplan-

for at kunne udføre sit arbejde, lægges flere og flere oplysninger nu ind i datamatener. Datamatens tempo blir styrende, kontrollen med de ansatte skærpes. Sekretærarbejdet reduceres til maskinbetjening, tempoet skrues i vejret.

Som kønsarbejdsdelingen ser ud i dag, blir det kvinderne, der kommer til at sende informationer, mens mændene i de overordnede jobs analyserer og

behandler informationerne.

Uflagerte kvinder

Bedrationaliseres. Medlemmer af KAD er den gruppe, der hurtigst vil mærke, at ny teknologi indføres for at spare arbejdskraft. Computerstyret produktion og industrirobotter er allerede indført på mange fabrikker. Det er det uflagerte arbejde, der i første omgang overflødiges. Det hårde, tempoerøgede arbejde ved samlebandene er allerede totalt styret af maskinernes rytme. Skridtet til fuldautomatisering er ikke så stort.

Den nye teknologi truer beskæftigelsen, men også arbejdsmiljøet. Færre ansatte giver isolation og mindre social kontakt, og arbejdet ved meget fintfølende maskiner kræver en enorm koncentration, der er fysisk og psykisk belastende.

Ny teknologi i industrien rammer naturligvis også mændene. Det faglærte arbejde, som næsten udelukkende udføres af mænd, kræver færre og færre håndværksmæssige kvalifikationer. Derfor er der også allerede opstået problemer på arbejdspladserne om, hvem der skal betjene den nye teknologi: faglærte eller uflagerte, mænd eller kvinder?

Uddannelse for kvinder

Med de rationaliseringsmuligheder, der ligger i ny teknologi, er det stensikkert, at kvinders plads på arbejdsmarkedet er alvorligt truet. Der blir kamp om det arbejde, der blir tilbage, og de få nye jobs, der kommer. I den kamp står kvinder svagst - på grund af manglende uddannelse, og på grund af den skæve arbejdsdeling mellem kvinder og mænd i hjemmet.

Derfor er det helt afgørende, at kvinder kæmper for ret til uddannelse i arbejdstiden. Uddannelse i forbindelse med indførelse af ny teknologi skal tilrettelægges, så den svarer til kvinders behov. Det vil blandt andet sige, at der skal være mulighed for, at kvinderne uddanner sig på kvindesamfund sammen med andre kvinder. Og der skal være mange flere kvindelige instruktører og lærere. Teknologiuuddannelsen skal være bred, så den ikke stavnsbinder de ansatte til én arbejdsplads, og den skal være så god, at de an-

satte blir i stand til at bruge teknologifaktoren. Arbejdsløse skal sikres mulighed for at deltage i de samme kurser som arbejdende.

Samarbejde

på tværs af fag. Uddannelsen er et meget vigtigt kvindekrav. Men nok så meget uddannelses afskaffer ikke arbejdsløsheden. Ny teknologi ændrer faggrænserne, og jo mere splittelse, der er mellem faggrupperne, jo lettere er det for arbejdsgiverne at gennemføre trykninger. Derfor er den vigtigste opgave i kampen mod konsekvenserne af ny teknologi at samle faggrupperne om fælles krav. Vi skal fastholde kravet om nedsat arbejdstid med fuld løn, og vi skal sige nej til fleksibel arbejdstid og distansarbejde.

Vi ved, at forbundsledelserne sædler ud af kravene. Og vi ved, at specielt de kvinder, ryger som nogen af de første. Derfor skal kvinder gå sammen på tværs af faggrænser og finde frem til de krav, der forhindrer, at vi blir fyret eller får vores arbejdsbetingelser forringet.

uddannelse

10 års arbejde med rengøring og 10 års arbejde på hospital gav en nedslidt ryg.

4 års arbejde i porcelænsindustri og 4 års arbejde i jern og metal gav gigttrøgede hænder.

3 perioder som langtidsledig kvinde og over 50 gve indsigt og viden - og treds!

Nu vil en borgerlig regering give mig UDDANNELSE.

TI kvad? Ikke til arbejde til retten til underetelse ikke engang til bistandshjælp! Jeg kan jo bare efter 40 års arbejde for både at forsørge en familie og opbygge et såkaldt "velværesamfund" - gå hjem og blive forsørgt!

Men 40 års erfaring fra utallige arbejdspladser betyder osse 40 års erfaring og UDDANNELSE i klassekamp! Den kan man ikke leve af - kun leve FOR!

Benthe Østrup Madsen medlem af AR-LITT (gruppen af skrivende arbejdere)

Foto: 2. maj

Kvinderne kan da bare se at komme igang!

"Hvad i alverden har en speciell kvindepolitik at gøre i fagbevægelsen? Kvinder og mænd skal da bare på lige fod have ordentlige løn- og arbejdsvilkår. Det er da også det, fagbevægelsen kæmper for - og det er da helt naturligt at rode noget med kon ind i det."

"Det er rigtigt, at der er et problem omkring ligestillingen, men aldrig er blevet ordentligt løst, men det er alle da opmærksomme på, der arbejdes på det."

"Og det spørgsmål behøver jo i virkeligheden ikke bare at handle om lønforskelle mellem køn - man burde også tage fat på forskellene mellem uagfært og agfært, mellem manuelt og intellektuelt arbejde eller noget andet."

"I fagbevægelsen skal vi være åbne overfor nye tanker, men at vi specielt skal tale om kvinders vilkår, fordi de er kvinder, er da noget uds."

"Vi er alle mennesker, det er vores udgangspunkt."

Man har et udgangspunkt

Det ovenstående er et eksempel på, hvad jeg gennem mange års kvindearbejde indenfor fagbevægelsen er blevet mødt med. Og i forhold til normen er det tale om en højt kvalificeret modargangskraft.

Men argumentationen postulerer noget om fagbevægelsen, som desværre er helt forkert.

Og her ligner en meget stor del af humlen omkring kvinders ringe vilkår og indflydelse i dansk fagbevægelse gemt: at fagbevægelsen skulle tage udgangspunkt i, at vi er mennesker.

Gid det bare var så vel.

Nej, fagbevægelsen er startet for at varetage medlemmernes løn- og arbejdsvilkår, og det gør den den dag i dag (mere eller mindre skidt).

Det vil sige, at den tager udgangspunkt i arbejdet, i at vi skal slippe lettest og sikrest om ved det, til størst mulig betaling. Det tager ikke udgangspunkt i dem, der arbejder, og som ud over at blive mere eller mindre nedslid i selve arbejdsituationen, får mere eller mindre for den, også skal klare et liv ved siden af.

Til vi vælger et andet. Man kan sige, at essensen af vores kvindespøriske arbejde i fagbevægelsen er, at få den til at tage ud-

(Foto: Alfa)

gangspunkt i, at "vi er alle mennesker" - og ikke kapitalerjernes arbejdskraft.

Fagbevægelsen skal bringes til at varetage arbejderklassens (og det er også de arbejdendes familiers, de pensioneredes og de arbejdsløses) samlede interesser overfor dem, der - for egen vindings skyld og for de penge, vi har skrabet sammen i vores ansigts svæve - har kunnet investere i fabrikkerne og kontormaskinerne.

Dobbelt arbejde

- dobbelt krav
Selvfølgelig. Det er klar logik, for tingene hænger jo sammen.

Nej. Desværre ikke for alle. Og det skyldes bl.a., at undertrykkelsen i vort samfund rammer kvinderne på en særlig måde: Kvinderne har i lang tid været dem, der muliggjorde, at mændene kunne komme ud og pukke for arbejdsgiverne. De har ikke i særligt stort omfang selv fungeret som lønnet arbejdskraft og fagbevægelsen har jo varetaget den afnødte arbejdskrafts interesser.

Situationen har nu i mange år set anderledes

ud: Kvinderne har været på arbejdsmarkedet - samtidig med at ungerne skulle passes og opdrages, der skulle hygges om manden (og om chefen i arbejdstiden), manden skulle på bordet, det feminine udtryk af ynde og ubehjælpsomhed skulle holdes vedlige, og tøjet skulle vaskes.

Kort sagt, dobbeltarbejdet er blevet vidt udbredt.

I praksis tyder alt på, at fagbevægelsen ikke har opdaget denne ændring. Den varetager stadig de (pt) 8 timers arbejde og anser så opgaven for slut.

I øvrigt brækker diverse fagforeningspampere sig over, at medlemmerne ikke er aktive. "Kvinderne kan bare se at komme i gang. Vi hilser enhver aktivitet velkommen" (frit efter Max Harvøe, tidligere forbundsformand for HK, nu højt på strå i LO).

Spræng rammerne

Og det er rigtigt, at store dele af fagbevægelsen hilser aktiviteter velkommen, for det er et stort internt problem, at utroligt mange af medlemmerne kun opfatter deres fagforening som en nødvendig forskning. Men de efterlyste aktiviteter må ikke

sprænge rammerne: løn- og arbejdsvilkår. Skal der endelig ske noget andet, skal det gå på noget kulturelt, så det kan lokke husarnerne til (gratis underholdning). Det må ikke løbe løbsk, skal være helt uskudligt og til at overskue.

Max Harvøe har ret i, at vi skal gøre det umulige, hvis os selv og vore hårene, for der er ingen andre, der gør det.

Men det er ligeså rigtigt, at hvis fagbevægelsen ikke begynder at tage udgangspunkt i, at vi er hele mennesker med et liv uden for arbejdet, så vil den fortsætte med at udvikle sig i forsikringselskaberne og dermed miste sin styrke mere og mere, styrke forstået som magt baseret på medlemmernes aktive opbakning.

Det bringer os til den helt logiske, men for fagbevægelsen top helt uerkendte konklusion, at den indfaldsvinkel, bl.a. vi, der er kvindespøriske aktive i fagbevægelsen, lægger til arbejdet, er den, der skal til, hvis fagbevægelsen samlet skal genvinde og udbygge sin styrke, en styrke baseret på medlemmernes aktivitet.

En kæmpende fagbevægelse

Medlemmerne er nemlig ikke - heller ikke mændene - blot arbejdsdyr. Vi er mennesker, som vil have vores arbejde og øvrige liv til at hænge sammen; til at fungere og til at fungere godt.

Med det dobbeltarbejde, kvinderne i fagbevægelsen skal klare, er det helt forståeligt, at der skal noget ekstra til, for at vi kan blive aktive.

Men det, der især gør det forståeligt for mig, er den nedlædende holdning, overbærenhed, bedrøvelsen og udenomsnak (helt nede på planet: "Hvor ser du sød ud, når du bliver vred"), vi bliver mødt med.

Og man behøver ikke være revolutionær, red eller andet "grint" for at komme ud for denne holdning, man kan såmænd være ganske almindelig socialdemokrat - hvis man tænker en brøkdal af de her gavninge tanker, er man afvigende, og sjældent har jeg mødt et sted, hvor afvigende eller blot nye tanker har haft så svært ved at trænge igennem, som i dansk fagbevægelse.

Fantasi - og medlemmerne til magten

Men kvindearbejde har ikke kun mørke sider og sorte udsigter.

De få steder, hvor vi forsøger os med alternative ideer og aktiviteter, møder vi faktisk også opbakning - ikke fra ledelsen, men fra medlemmerne. Især omkring netop kvinderelevante aktiviteter (støtte til Grevidne Danner, berøpning i forbindelse med faglige aktiviteter o.l.) har der igennem årene kunnet skabes røre, diskussion og fælshugning.

Så dansk fagbevægelse er endnu ikke tabt helt for kvindekampen eller for kampen for et menneskeligt samfund.

Blot må virkende, at en del bække små godtnok gør en å - men rigtigt mange flere bække ville kunne give stormflod.

Derfor, med op til næste fagforeningsmøde, og uanset hvad det handler om, uanset om der dårligt nok bliver åbnet op for spørgsmål eller debat, så kom med jeres krav til ændringer af jeres arbejdsituation, så den passer bedre til den hverdag, I kunne tænke jer (og lad endelig fantasien få ordentligt spillerum), stil krav til fagforeningen om mere vedkommende møder, organiseret, så I også kan komme til orde, om møder, hvor I enten kan have børnene med på betryggende vilkår, eller hvor I i det mindste får økonomisk hjælp til udgifter til pasning af dem.

Rot jer sammen med nogle kolleger, eller hvis ingen af jeres arbejdsplads orker/gjder, så find nogle fra en anden, I kan støtte jer til.

Jeg kan næsten garantere, at hvis I ikke får startet en debat på selve mødet, så vil der være en eller anden, der efter mødet kontakter jer, er delvist enig, er blevet provokeret eller vil lære mere. Og måske kan I gå fra mødet med en god idé i en gruppe, som godt kunne tænke sig en fagforening, som så anderledes ud.

Og bliv i nogle flere (helst mange flere), som vil noget andet og mere end de professionelle ledere, så bliver de bange, så får vi indflydelse, betydning og magt - og så vil vi kunne komme til at flytte hængselpæle og meget andet.

Helle Bliddal
medlem af HK

Ung mand m/k søges....

(Foto: 2. a/j)

Mandefagsstrategien - en løsning eller tom snak?

UNG MAND M/K

Grethe Fenger Møller har gentagne gange opfordret landets unge kvinder til at vælge et "mandefag", et teknisk fag, et fag med fremtid i. Men hvad er fremtiden for kvindernes? Kvindearbejdsløsheden er vokset eksplosivt, og i øjeblikket er der en tendens til at færre mænd blir arbejdsløse, mens kvindearbejdsløsheden vokser. Det er i dag meget svært at få arbejde som kvinde på traditionelle mandearbejdspladser. Arbejdsløsheden blandt de kvinder, der har valgt utraditionelt, er uhyggelig stor, og ofte vil man være ene kvinde på en mandearbejdsplads, hvis man får arbejde.

Står det til regeringen, fortsætter nedskæringerne inden for de traditionelle kvindefag, hospitaler, daginstitutioner, skoler, og ressourcerne koncentrerer om at udvikle ny

teknik, der skal producere bib-bot maskiner.

Nedskæringerne inden for det offentlige rammer os kvinder dobbelt - tager jobbene fra os og lægger privatiseringsbyrder over på os. Det er stadig væk sådan, at det altovervejende er os, der tager os af børnepassing, omsorg og husharbejde - kvinder er dobbeltarbejdende, hvad enten de har lønnet job inden for kvindelig eller mandefag. B.l.a. derfor er så mange kvinder på deltid.

Daglig nødsat arbejdstid

Inden for de fleste "mandefag" er det ikke muligt at få delidsarbejde. På enkelte metalarbejdspladser er det ovenikøbet sådan, at arbejdstiden dagligt er på 9½ time, så mand (kan) gå tidligt hjem fredag. Det kunne man ikke forestille sig på en kvindearbejdsplads.

Delidsarbejde er selvfølgelig en dårlig løsning på problemerne, det fastlæ-

ser os i kvindereollen og gør os svagere økonomisk. B.l.a. derfor skal vi slås for en 35 timers arbejdsuge. Men det støtter Grethe Fenger vist ikke.

Hvorfor vælge et mandefag?

Rigtig mange "kvindefag" er fysisk medlidende, med højt tempo og lav løn, og det kan derfor undre, at flertallet af kvinderne fortsat vælger traditionelt. Så hellere være hjemmand på B&W øen eller truckfører på et lager, sådanne job giver en højere løn, en noget større frihed og en mindre stresset arbejdsdag.

"Shh... mor er træt, når hun kommer hjem fra arbejde." Nej, mange har nok hørt, at det var far, der var udmattet efter en lang arbejdsdag. Men det er i høj grad en myte - ikke at der findes alt for mange job, der tapper energien - men at mandejobene er specielt krævende. Selvfølgelig findes der

fysiske hårde mandejob, men der findes også fysisk/psykisk hårde kvindejob, det skal der selvfølgelig gøres noget ved i begge tilfælde, den kamp er en fælles kamp, og det er enormt vigtigt, at kvinder, der kommer inden for "mandefag", ikke bliver larmtrykere eller accepterer sundhedsfarligt arbejde - det er tankevækkende, at den største andel af kvinder inden for byggefagene findes inden for mallerne.

Det er vigtigt at arbejde for en spredning af kvinders erhvervsvalg, fordi vi som kvinder må arbejde på at bryde det traditionelle kønsrollemønster, der ikke er til vores fordel. Og fordi det vil give os mange flere muligheder for at vælge det, vi ønsker at lave. Men det er ikke en individuel sag, for selvom du har selvtilid og lyst til at arbejde inden for et mandefag, er der andre ting, der skal laves om, for du kan overleve inden for et mandefag.

Positiv særbehandling af kvinder

For ulige mennesker må der gælde ulige regler, hvis vi skal opnå lighed. Vi skal kræve positiv særbehandling af kvinder, der vælger mandeuddannelser/mandefag. Kvindernes skal have fortsat ret til uddannelsespladser, praktikpladser og jobbene inden for mandefagene for at modgå den diskriminering af kvinder, der foregår i dag. Jeg vil ud fra min egen erfaring skyde på, at 80% af alle virksomheder inden for smedefaget ikke vil ansætte kvinder, forå de er kvinder.

Hvis kvinder skal have reel chancen for at fastholde deres ønske om at arbejde inden for et mandefag, kræver det altså, at man griber ind over for arbejdsgiverens ret til at lede og fordele. - Men den slags positiv særbehandling er Grethe Fenger imod, fordi den borgerlige regering hylder arbejdsgiverens ret til at lede og fordele.

Metalpigerne

Inden for Metal er der en del piger, som gennem årene har arbejdet sammen. En af de fælles aktiviteter har været at lave oplysningsarbejde omkring, at kvinder godt kan være faglærte metallere.

I Metal København vil vi nu prøve at udvide dette arbejde til at omfatte alle de kvindelige medlemmer i Metal. Formålet skal være at komme frem med diskrimineringsager - de skal ikke ties ihjel - og at vi kommer frem med vores krav og om nødvendigt aktioner for dem. Vores krav er bl.a. kortere arbejdstid, positiv særbehandling af kvindernes, bedre og gradat daginstitutioner.

Tina smed

Positiv særbehandling er, når en kvinde, der søger et traditionelt mandefag, er sikret uddannelse/job. Reglen bortfalder først, når kvinder udgør 50% i det pågældende fag!

KVINDER I MANDEFAG

"Jeg overvejede at udanne mig til pedagogue, men det var for hårdt - og så blev jeg værkstøjsmager".

KVINDER I MANDEFAG

Udgiver:
Vensocialistisk
Studiestræde 24, 1. sal
1455 Kbh. K.

Ansvarshavende:

A. Sørensen

Sats: Bente's Fotosats
Tryk: OTM

Hvis du ønsker yderligere oplysninger om VS' kvindearbejde, kan du kontakte VS' kvindekoordineringsgruppe, VS, Studiestræde 24, 1. sal, 1455 Kbh. K.

VS har også en kvindeteknologi-gruppe. Kontaktperson til gruppen er Anita, der kan kontaktes samme sted.